

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 4/2013 rd**

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 2 kap. 16 § i arbetsavtalslagen samt 2 kap. och 8 kap. 4 § i bokföringslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 april 2013 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av 2 kap. 16 § i arbetsavtalslagen samt 2 kap. och 8 kap. 4 § i bokföringslagen (RP 24/2013 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Susanna Siitonen, arbets- och näringsministeriet
- överinspektör Timo Annala, finansministeriet

- konsultativ tjänsteman Ari Pulkkinen, social- och hälsovårdsministeriet
- marknadsövervakare Pasi Orava, Finansinspektionen
- överinspektör Päivi Keskitalo, Minoritetsombudsmannens byrå
- jurist Jaana Meklin, Akava ry
- vicehäradshövding Mika Kärkkäinen, Finlands näringsliv rf
- juridisk ombudsman Atte Rytkönen, Företagarna i Finland rf
- jurist Hanna Huotari, Byggnadsförbundet r.f.
- vicehäradshövding Anne Hirsiniemi, Byggnadsindustrin RT rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att arbetsavtalslagens bestämmelser om utbetalning av lön samt bokföringslagen ändras. Arbetsavtalslagen föreslås bli ändrad så att lönen ska betalas in på ett bankkonto som arbetstagaren har angett. Arbetsgivaren får betala ut lönen kontant endast av tvingande skäl. Syftet är att bekämpa grå ekonomi genom att användningen av kontanter vid löneutbetalning minskas.

Bokföringslagen föreslås bli ändrad så att bokföringsskyldiga arbetsgivare ska foga till sin bokföring ett av arbetstagaren undertecknat kvitto på att utbetalning av lön kontant har skett eller annan bevislig utredning som verifierar utbetalningen. Åsidosättandet av denna skyldighet ska vara straffbart som bokföringsförseelse.

Lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2013.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Sammantaget sett anser utskottet propositionen vara nödvändig och uppfylla ett syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer.

Ändringen i arbetsavtalslagen innebär att arbetsgivaren ska betala in lönen på ett konto som arbetstagen har uppgett. Däremot får lönen betalas ut kontant bara av tvingande skäl. Propositionen hänger samman med statsrådets principbeslut från den 19 januari 2012 om ett effektiviserat åtgärdsprogram för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet 2012—2015. Ambitionen är att bekämpa svart verksamhet genom att kontant utbetalning av löner minskar.

Det är ytterst viktigt att bekämpa svart verksamhet och ekobrottslighet, anser utskottet och ger sitt stöd till regeringens ambitioner att effektivisera åtgärderna för att förebygga och rensa upp i den svarta sektorn och ekobrottsligheten. Förslaget att löner alltid ska betalas in på ett konto är ett steg i rätt riktning. Däremot betvivlar utskottet att propositionen kan ha några större effekter för ansträngningarna att bekämpa svart ekonomi och ekobrottslighet.

Den föreslagna ändringen av arbetsavtalslagen är motiverad. I själva verket betalas merparten av lönerna redan nu in på det konto som de anställda har uppgett. Följaktligen innebär förslaget snarare att det rådande läget verifieras i lag.

Bestämmelsen tillåter att lön betalas ut kontant om det finns tvingande skäl. Tvingande skäl kan exempelvis vara att den anställda inte har något bankkonto eller att han eller hon inte lämnar bankuppgifter till arbetstagaren. Kontantbetalning kan också komma i fråga när anställningen hävs eller när utbetalningen av orsaker som inte beror på arbetsgivaren inte hinner komma in på arbetstagarens konto i tid.

Det är viktigt att lagen fortfarande tillåter kontantbetalning av tvingande skäl. Utskottet

menar att det kan strida mot de grundläggande fri- och rättigheterna att helt och hållet förbjuda kontant utbetalning av löner och att kräva att alla anställda ska ha bankkonto. Det finns ingen anledning att ta till tvång, om någon av principiella skäl inte vill anlita en bank eller öppna bankkonto, anser utskottet. Dessutom förekommer det att banker inte öppnar konto trots att man anholder om det. I sådana fall kan ett totalförbud mot kontant utbetalning vara ett hinder för att ta anställning.

Frågor kring utbetalning av lön på bankkonto

Tillgången till basala banktjänster

En undersökning som Finansinspektionen gjorde i mars 2012 visade att automaterna för fakturabetalning minskade med nästan 30 procent och kontoren för personkunder med nästan 10 procent jämfört med 2011. Dessutom inskränkte många kontor sin kontantservice till bara en del av öppettiderna. Däremot hade priserna på olika tjänster inte ändrats särskilt mycket. En del banker tog dock ut så höga avgifter för kontantbetalning av fakturor på kontoret att Finansinspektionen ansåg att de äventyrade kundernas rätt att få basal bankservice till ett rimligt pris och rekommenderade att avgifterna ändras.

Det är viktigt att trygga tillgången till basal bankservice till ett rimligt pris i hela landet, anser utskottet och understryker att avståndet till närmaste bankomat eller bankkontor inte får vara orimligt långt.

Den dåliga tillgången till bankservice kan vara ett kriterium för att betala ut löner kontant i kusttrakterna och glesbygden, menar utskottet. Det kan vara motiverat att betala ut lönen kontant om arbetsgivaren vore tvungen att lämna in pengarna på en svårtillgänglig bank för att kunna betala in lönerna från konto. Dessutom bör lönen fortfarande kunna betalas ut kontant om arbetstagarna har lång och krånglig väg till närmaste kontantautomat.

Bankkonto för utlänningar

Vid utfrågningen av de sakkunniga kom det fram att utlänningar kan ha problem med att öppna bankkonto i Finland. Detta har i synnerhet varit fallet för asylsökande och personer med uppehållstillstånd, om de inte har kunnat visa upp ID-kort. Också en del EU-medborgare har haft problem med bankärenden. Det har rentav hänt att någon gått miste om anställning eller blivit av med sin anställning eftersom de inte haft bankkonto.

En arbetsgrupp vid inrikesministeriet har utrett frågan om ett identitetskort för asylsökande. I slutrapporten säger gruppen att nästan alla asylsökande som har en anteckning om obekräftad identitet i sina resedokument eller främlingspass har haft problem med att få öppna bankkonto och betala räkningar. Läget har varit krångligt redan i många år, men bankerna har blivit ännu strängare på senare år. Sedan våren 2011 har det varit praktiskt taget omöjligt för asylsökande att få öppna bankkonto. Arbetsgivarna har varit tvungna att ordna löneutbetalningarna till arbetande asylsökande på något annat sätt, bland annat genom kontant utbetalning eller inbetalning på vänners eller släktingars konton.

Många asylsökande och kvotflyktingar som kommer till Finland saknar nationella pass och andra tillförlitliga identitetshandlingar. Perso-

ner som har uppehållstillstånd i Finland och inte kan få pass från sin nationalstat får resedokument för flyktingar eller främlingspass från våra myndigheter. Om det inte går att verifiera personens identitet antecknas detta i resedokumentet eller främlingspasset. Av de resedokument som årligen beviljas har ungefär hälften en anteckning om obekräftad identitet. Arbetsgruppen för identitetskort anser att Finland bör överväga att bevilja utlänningar utan en nationell, tillförlitlig identitetshandling identitetskort utifrån uppgifterna i utlänningsregistret. Ett annat sätt att lösa problemen med bankkonto för personer med uppehållstillstånd vore att erkänna främlingspass och resedokument för flyktingar som identitetshandlingar i bankärenden.

Det brådskar med åtgärder för att lösa problemen med bankkonto för utlänningar. I dag är basal bankservice så nödvändig i vardagen att var och en som vistas lagligt i Finland måste ha tillgång till servicen och därmed möjligheter att arbeta och bli integrerad i samhället.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslagen utan ändringar.

Helsingfors den 8 maj 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tarja Filatov /sd
vordf. Anne-Mari Virolainen /saml
medl. Anna Kontula /vänst
Jari Lindström /saf
Lea Mäkipää /saf
Elisabeth Naucclér /sv
Kristiina Salonen /sd

Sari Sarkomaa /saml
Arto Satonen /saml
Eero Suutari /saml
Katja Taimela /sd
Jani Toivola /gröna
Maria Tolppanen /saf
ers. Jukka Kärnä /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.